

**REPERE ÎN EVOLUȚIA PRINCIPALELOR TIPURI DE AFACERI
BANCARE ALE „ALBINEI” DIN SIBIU
1872-1946.
II. PASIVELE¹**

Vasile Dobrescu*

DOI: 10.2478/amsh-2021-0004

Abstract

***Landmarks in the Evolution of the Main Types of Banking Operations
of Albina in Sibiu
1872-1946. II***

The 75 years history of Albina Bank reflects in its main characteristics that particularize it in the modern banking system the forms and crediting policies present in its statutes.

The initial focus of the Albina Bank board was to activate a diverse palate of credit activities – in the first statute of the bank we can find no less than 15 types of loans. Few were actually accommodated, according to the possibilities of financing and also related to the social and economic background of the future debtors that came, the majority until 1918 from the rural areas. More so, the bank took into account the economic, financial and political context where the Romanian elite from Transylvania activated. Thus, in the first period of activity of the Albina bank its board will activate the most mobile types of crediting (credit of input and lending with public collaterals) wanting to increase the funding sources.

Later on, after a period of stability with regard to its financing capacity the bank will activate the mortgages and credits with bills of exchange covered by mortgage more suitable for economic investments in the rural areas with the perspective to use the higher lending for larger scale investments to modernize the land properties and acquiring land properties. In the same time for the everyday needs of the small owners the bank will open the so-called peasant credits or credits on agricultural products. For the needs of merchants and craftsmen the bank will introduce the overdraft.

Until 1914 the credit of input and the mortgages will predominate. The mortgages will be backed financially by the ability of the bank to issue

¹*Professor, Ph.D. Studiul reprezintă o continuare a textului publicat în numărul 2, 2020 al *Actei Marisiensis*, seria Historia

¹ Ultimul bilanț oficial al Băncii „Albina” este publicat pe anul 1946 și aprobat în adunarea generală din 20 martie 1947, adunarea generală preconizată a aproba bilanțul pe anul 1947, proiectată să se țină în iunie 1948, nu s-a mai ținut deoarece intervenise actul naționalizării întreprinderilor și societăților comerciale. „Albina” însă a intrat în lichidarea judiciară.

land bills. Next in value we can find credits with bills of exchange covered by mortgage, followed by the overdraft rather unstable in earnings. The credits for peasants and the credits on agricultural products were dropped at the beginning of the 20th century.

A special place had the buying of the bills of exchange that Albina has issued in the first two decades of its existence to support its own banking business. Later on, with the development of its own liquidities it started to offer credits and buy bills of exchange from a large number of Romanian banks and credit institutions this turning Albina into a major trader in bank securities intermediating buying and selling of bills of exchange between Romanian and Austro Hungarian banks until 1918, preserving this role even in the interwar period for some of the small and mid-size banks. The bank will also acquire shares and public effects to consolidate its financial capability.

The negative consequences of World War 1 were reflected in the drop in the nominal and real value of the bank's business but also the crediting policies by reevaluating the volume of the main crediting activities. Thus the value of the mortgages and the exchange credits has decreased and the overdrafts became dominant by 1924, maintaining first place in the activity of the bank even after.

The major political changes after the unification and the economic changes brought in by inflation, conversion, and depreciation of the currency along with the financial practices of the Old Kingdom banking system will bring about new options in the crediting policy of the bank in the post-war period. First, the bank sought to diversify the crediting targets to expand the lending to companies and industrial enterprises. This opening towards the urban environment imposed faster trading of capital and the transformation of the credits. They became more mobile, the long-term credit being reduced gradually until its extinction. The overdraft and the credits with bills of exchange will be preferred and the credits with bills of exchange covered by mortgage will diminish until their disappearance from the accounts starting with 1934.

The economic crisis between 1929 and 1933 will negatively impact the bank. The debts, especially those of the peasant clients, will be blocked. This situation will be partially resolved by the Conversion of Debt Law in April 1934 but has impacted greatly its financial capabilities.

The law for the organization of banking commerce in June 1934 will help bank Albina to redefine its crediting policies towards more mobility but the rhythm of its progress will be slow until the Second World War. The accounts of the bank show a focus towards more mobility in crediting. There were two main directions in the bank activity. Of exchange credit and overdraft with titles, mortgages, and goods as collateral. Then there were the shares and titles portfolios, the debt conversions, the long-term lending (not significant and registered only until 1940), and the real estate portfolio.

Concluding we note that the crediting mode of Albina was structured over time, based not just on the financial resources, intentions, and bank policies but was influenced by the changes in legislation that organized the everyday functioning of the financial and banking business, and overall they were influenced by the economic and geopolitical context.

Keywords: *Albina Bank; Sibiu; crediting modes; financial resources; level of economic activity.*

Pasivele băncii

Evident că sursa financiară primară pentru asigurarea creditelor, adânc resimțită în spațiul rural românesc, cât și condiția esențială pentru înființarea și funcționarea băncii a fost **capitalul social**, volumul său fiind, inițial, stabilit de guvernul maghiar la 300.000 de florini (600.000 lei aur), valoare apreciată ca prohibitivă în raport cu resursele financiare lichide pe care în anii '70 ai secolului al XIX-lea le dețineau elitele românilor. Dacă prin această măsură guvernării vremii încercau să descurajeze inițiativa cercului de organizatori ai „Albinei”, urmările se vor dovedi însă benefice pentru soliditatea financiară a instituției, dar și în plan moral, deoarece a stârnit spiritul de solidaritate națională a elitelor românilor care au reușit, într-o perioadă de timp scurtă, să subscrie acțiunile emise și să permită activarea primului institut de credit național din întreg spațiu românesc. Majorările de capital ulterioare s-au efectuat în funcție de creșterea afacerilor bancare, dar au fost determinate și de conjuncturile economice, propice, ori de stabilitatea sau instabilitatea monetară, cât și de evoluția masei monetare pusă în circulație de băncile de emisiune din Austro-Ungaria sau din România Mare. Prima creștere a capitalului social se va realiza în 1895, când se dublează volumul acestuia la 600.000 de florini (1,2 milioane lei)². Următoarele sporiri de capital, până la primul război mondial, vor fi în 1907 de la 1,2 milioane koroane (din 1900 noua monedă austro-ungară este koroana echivalentă cu 0,5 florini) la 2,4 milioane koroane. Extinderea afacerilor bancare realizată și prin înființarea unor filiale și agenturi în întreaga Transilvanie impunea sporirea capitalului în 1909 la 3 milioane koroane, iar în 1912 la 6 milioane koroane³, conducerea băncii „Albina” căutând prin aceste măsuri să întărească capacitatea economică a instituției pe fondul manifestărilor unor crize financiare care au afectat piețele internaționale între anii 1906-1907 și 1911-1913. Creșterea inflației și sporirea masei monetare austro-ungare din anii primului război mondial, abundența de numerar din portofoliile băncii „Albina”, au impus, în anul 1919 o majorare de peste 3 ori a capitalului său social, adică de 20 de milioane koroane⁴. Deși prin adoptarea legii unificării monetare din iulie 1920 și a preschimbării monedelor străine aflate în circulație în provinciile

² Mihai D. Drecin, *Banca Albina din Sibiu, instituție națională a românilor transilvăneni*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1982, p. 91.

³ *Ibidem*, p. 119.

⁴ *** *Raportul Consiliului de Administrație al Institutului de credit și economii „Albina” către Adunarea generală din 20 martie 1920*, Sibiu, 1920, p. 4.

unite cu România, volumul capitalului social ca și al celorlalte portofolii a fost redus la jumătate (1 leu se echivala cu 2 koroane), pe fondul creșterii volumului operațiunilor financiare, dar și al sporirii inflației și a masei monetare naționale (în mare măsură neacoperită de rezervele B.N.R.), conducerea băncii ridică capitalul social succesiv, la intervale mici de timp, în 1922, la 25 milioane lei, în 1925 la 50 milioane de lei⁵, iar în anul 1929 îl dublează printr-o masivă emisiune de acțiuni la 100 milioane lei⁶. Sub efectul crizei economice dintre anii 1929-1933 și a revenirii financiare lente din anii următori nu s-au mai impus modificări ale capitalului social până în timpul celui de-al doilea război mondial. În anul 1942, creșterea volumului afacerilor financiare, dar mai ales sporirea masei monetare impun o majorare modestă a acestuia la 150 milioane de lei⁷. De altfel, mai mult o ajustare a volumului său în termeni reali. Efectele dezastruoase ale războiului asupra calității monedei și sporirea galopantă a masei monetare impun majorarea capitalului social succesiv în anul 1945 la 250 milioane⁸, în 1946 la 500 de milioane și din ianuarie 1947 la 1 miliard de lei⁹.

Fondurile de rezervă. Siguranța activităților financiare ale băncii „Albina” a fost susținută și prin crearea și dezvoltarea fondurilor: general de rezervă, apoi a celui special, transformat în fond de creanțe dubioase, augmentate, anual în anumite cote valorice, din veniturile sale nete conform prevederilor statutare și a hotărârilor adunărilor generale ale acționarilor.

Fondul general de rezervă. S-a constituit încă din primul an de gestiune 1872 al băncii în valoare de 4.264,20 florini¹⁰, chiar înaintea achitării tuturor ratelor acțiunilor emise pentru constituirea capitalului social. An de an, până în 1880, acestui fond i s-au alocat surse financiare în proporții de 6-8% din venitul net al băncii. Din 1880 procentele au crescut sensibil variind între 11% până la 17% din totalul veniturilor nete, anuale ale „Albinei”, până în anul 1890, întrucât acest fond trebuia să garanteze suplimentar și valorile scrisurilor funciare emise. În acest mod din 1880 în bilanțurile anuale ale băncii sursele financiare ale fondului general de rezervă și cele de

⁵ *** *Raportul Consiliului de Administrație al ... către Adunarea generală din 20 martie 1926*, Sibiu, 1926, p. 4.

⁶ *** *Raportul Consiliului de Administrație al ... către Adunarea generală din 9 martie 1929*, Sibiu, 1929, p. 11.

⁷ *** *Darea de seamă a Consiliului de Administrație al Institutului de credit și economii „Albina” către Adunarea generală din 18 martie 1943*, Sibiu, 1943, p. 13.

⁸ *** *Darea de seamă a Consiliului de Administrație al ... către Ad. gen. din 20 martie 1947*, Sibiu, 1947, p. 8.

⁹ *Ibidem*, pp. 9-10.

¹⁰ Nicolae N. Petra, *Băncile românești din Ardeal și Banat*, Sibiu, 1936, p. 21.

garanție a scrisurilor funciare sunt cumulate până la retragerea din circulație a scrisurilor funciare de pe piața financiară, în anul 1924.

Ameliorarea anuală a celor două fonduri cumulate și prezente ca atare în bilanțurile băncii se realizează, într-o primă etapă, înscrisă între anii 1880-1891 prin creșterea valorii lor de la 24.015,60 florini la 100.000 de florini¹¹. Între anii 1891-1895, volumul celor două fonduri se va menține constant, deoarece conducerea băncii va plasa surse financiare însemnate fondului special de rezervă înființat din anul 1891. Apoi, din 1896, banca va spori brusc volumul fondurilor general de rezervă și de scrisuri funciare la 300.000 de florini¹², pentru a susține emisiunile, din ce în ce mai mari, de scrisuri funciare puse în circulație până la acea dată dar și pentru imediata perspectivă a creșterii volumului lor valoric pe piața financiară. În anii următori „Albina”, considerând că rezervele sunt suficiente, va plafona volumul acestora până în 1903 inclusiv, ameliorându-le ușor între anii 1904-1906 până la 700.000 de koroane¹³. Din 1907 cele două fonduri cumulate vor crește succesiv la anumite intervale de timp, de la 800.000 de koroane la 1,66 milioane de koroane în anul 1914 și la 2,19 milioane de koroane¹⁴ în anul 1918. În 1919, în condițiile creșterii inflației și a nesiguranței monedei austro-ungare aflată încă în circulație fondul de rezervă și de scrisuri funciare sporește brusc la peste 10,5 milioane de koroane¹⁵. În următorii 7 ani sporurile sunt permanente, în limite normale, pentru fondul general de rezervă, deși scrisurile funciare sunt scoase treptat din circulație. Între anii 1928-1931 conducerea băncii, sesizând apariția unor disfuncționalități financiare și apoi declanșarea crizei economice, va acorda, procente tot mai mari, din venitul net fondului general de rezervă ce va atinge un volum de cca. 53,6 milioane de lei¹⁶ la sfârșitul anului 1931.

Pierderile financiare provocate de criza economică vor diminua drastic volumul fondului general de rezervă (în bilanț din 1934 va apare sub denumirea de rezervă legală), ce reprezenta în 1934 doar 10,5 milioane lei¹⁷, pentru a crește apoi în anii următori foarte ponderat, întrucât în anul 1938 volumul său valoric era de cca. 16,7 milioane de lei¹⁸. Rezerva legală își menține creșterea lentă în raport cu efectele inflaționiste și în timpul războiului sau în epoca postbelică,

¹¹ Mihai D. Drecin, *op.cit.*, Anexa C.

¹² *Ibidem*, Anexa C.

¹³ *Ibidem*, Anexa C.

¹⁴ *Ibidem*, Anexa C.

¹⁵ *** *Raportul Consiliului de Administrație al către Ad. Gen. din 31 martie 1934*, Sibiu, 1934, p. 13.

¹⁶ *Ibidem*, p.13.

¹⁷ *Monitorul Oficial*, partea a II-a, 1935, nr. 101, p. 3730.

¹⁸ *Ibidem*, 1939, nr. 88, p. 3429.

întrucât în anul 1942, aceasta, ajungea la 24 de milioane de lei¹⁹, iar la sfârșitul anului 1946, când fenomenul inflaționist crescuse în progresie geometrică, rezerva legală se apropia de 101 milioane de lei²⁰.

Fondul special de rezervă. Se înființează în anul 1891, cu un volum de 10.000 de florini²¹ cu scopul de a garanta eventualele creanțe dubioase. Creșterea rapidă a volumului acestuia în următorii 4 ani, până la 220.423 de florini²² (1895), depășind cu mult volumul fondului general de rezervă, se pare că urmărea și garantarea scrisurilor funciare. Așa ne explicăm de ce, în anul 1896 aproape 3/4 din volumul alocat acestuia pe anul 1895 este transferat fondului general de rezervă, care crește la 300.000 de florini, fondului special rămânându-i valori de numai 51.672 de florini²³. De altfel, din 1896, fondului special de rezervă i se alocă anual sume infime, volumul său fluctuând uneori de la an de an până la lichidarea sa temporară în anul 1913²⁴.

Din 1919 acest fond va reapare în bilanțuri cu denumirea de fond pentru creanțe dubioase, ce acoperea de fapt destinația sa inițială, la un volum de 437.727 de koroane²⁵, destul de modest în comparație cu criza inflaționistă provocată de primul război mondial. În anii următori volumul acestui fond va cunoaște creșteri normale, în proporții însă relativ reduse în comparație cu cele înregistrate de fondul general de rezervă. Totuși, din anul 1928 până în anul 1931 ameliorarea sa valorică este mai accentuată, deoarece conducerea băncii va sesiza, cu oarecare întârziere, faptul că tot mai mulți debitori dau semne de incapacitate financiară. Astfel, dacă în 1928, fondul cumula 22 milioane de lei²⁶, în anul 1931 acesta crește cu 1/3, ajungând la 34 de milioane de lei²⁷.

Efectele negative ale crizei sau resimțit, mai întâi asupra acestuia, deoarece în anul 1933 volumul său se reduce la 32 de milioane de lei²⁸ pentru acoperirea primelor pierderi, încă minore față de cele ce vor fi calculate în anul următor. Practic, în bilanțul pe anul 1934, fondul este lichidat, ca de altfel și în mare parte volumul

¹⁹ ****Darea de seamă a Consiliului de Administrație al către Ad. Gen. din 18 martie 1943*, Sibiu, 1943, p. 13.

²⁰ ****Darea de seamă a Consiliului de Administrație al către Ad. Gen. din 20 martie 1947*, Sibiu, 1947, p. 13

²¹ Mihai D. Drecin, *op.cit.*, Anexa C.

²² *Ibidem*, Anexa C.

²³ *Ibidem*, Anexa C.

²⁴ *Ibidem*, Anexa C.

²⁵ ****Raportul Consiliului de Administrație al către Ad. Gen. din 31 martie 1934*, Sibiu, 1934, p. 13.

²⁶ *Ibidem*, p.13.

²⁷ *Ibidem*, p.13.

²⁸ *Ibidem*, p.13.

fondului general de rezervă în contul pierderilor masive înregistrate de către „Albina” în anii crizei economice. Ulterior, fondul pentru acoperirea creanțelor dubioase se va redeschide și se va ameliora cu valori procentuale din ce în ce mai mari din venitul net al băncii în raport cu creșterea mai modestă a rezervei legale (fondului general de rezervă). Astfel, volumul său valoric începând cu 1936 devine mai mare decât al rezervei legale, atingând în anul 1938 suma de 28,88 milioane de lei²⁹ în comparație cu cele 12 milioane de lei care figurau la rezerva legală. Ritmul de creștere se menține constant și în anii următori, ca și diferențele dintre cele două fonduri, deoarece în 1942 fondul de creanțe dubioase era de 37,67 milioane de lei³⁰ pentru ca în anul 1946 acesta să însumeze un volum de 245 de milioane de lei³¹. Volumul relativ mare al fondului de creanțe dubioase în raport cu rezerva legală era impus de prevalența creditelor mobile, pe termen scurt, pe care unii debitori nu reușeau să le achite în termen sau chiar să intre în incapacitate financiară. Sunt semnificative pentru sublinierea acestei situații rubricile speciale din bilanțuri la portofoliul de scont, unde apare frecvent, mai ales după 1934 mențiunea de „cambii în suferință”. e drept că valoarea acestora, anuală nu depășea 5% din volumul total al scontului, însă prezența lor reliefa necesitatea existenței surselor financiare interne pentru acoperirea promptă a eventualelor pierderi, chiar pe parcursul anului bilanțier.

După consolidarea financiară a băncii „Albina” din anii '80 ai secolului al XIX-lea volumul cumulat al fondului general de rezervă și al fondului special, în medie, a reprezentat 50% din volumul capitalului social, fiind și perioade în care valoarea lor, în funcție de amploarea afacerilor, a înregistrat procente mai reduse sau chiar au egalat volumul capitalului social.

În fine, amintim și de existența **fondului de pensii** al funcționarilor băncii, înființat din anul 1880 cu o sumă de 1045 de florini³², anual augmentat din cotizațiile lunare ale funcționarilor care doreau să primească pensii de serviciu, de regulă, după 30 de ani de activitate cât și din sume variabile provenite din venitul net al băncii, sume aprobate anual de către Adunarea generală a acționarilor. Creșterea volumului său a fost constantă însă sporurile anuale au variat în funcție de numărul funcționarilor cotizanți și de nivelul beneficiilor băncii. Astfel, în anul 1899, fondul de pensii se ridica la

²⁹ *Monitorul Oficial*, partea a II-a, 1939, nr. 88, p. 3429.

³⁰ ****Darea de seamă a Consiliului de Administrație al către Ad. Gen. din 18 martie 1943*, Sibiu, 1943, p. 13.

³¹ ****Darea de seamă a Consiliului de Administrație al către Ad. Gen. din 20 martie 1947*, Sibiu, 1947, p. 13

³² Mihai D. Drecin, *op.cit.*, Anexa C.

151.828, 96 florini³³, iar în anul 1914 la 899.315 koroane³⁴, reprezentând cca. 21% din totalul fondurilor similare ale tuturor băncilor românești transilvănene. În perioada postbelică, până în 1930 inclusiv, fondul de pensii cunoaște ameliorări substanțiale, sporind de la 1,48 milioane de lei în 1920 la peste 18,5 milioane de lei³⁵, în 1930. Apoi creșterile au fost ponderate până la începutul celui de al doilea război mondial deoarece sporurile s-au făcut mai mult numai din cotizațiile funcționarilor. După 1940 ameliorarea fondului este vădit îmbunătățită prin adaosurile provenite din veniturile nete ale băncii. Astfel, dacă în 1933 fondul de pensii cumula 23,8 milioane de lei³⁶, sporul său este modest până în 1938 când înregistrează doar 25,5 milioane de lei³⁷. În schimb, în anul 1942, acest fond depășea 31,2 milioane de lei³⁸, iar în anul 1946 se urca la 63,2 milioane de lei³⁹. Menționăm însă că sporurile din anii după 1944 sunt în bună măsură nominale și mai puțin reale. Chiar dacă fondul de pensii nu a reprezentat valori mari în raport cu celelalte surse financiare de la pasivele băncii volumul său a fost, în mod curent, folosit parțial sau total, în operațiunile de creditare ale băncii „Albina”, contribuind într-o oarecare măsură și la totalul beneficiilor realizate de către bancă.

Depunerile spre fructificate, înscrise la loc de frunte în cadrul operațiunilor bancare, reprezentau pentru „Albina”, ca de altfel și pentru celelalte instituții de credit moderne, principala sursă de finanțare a creditelor acordate de către aceasta, deși portofoliul lor este trecut la pasivele băncii. Datorită acestei situații banca „Albina” va încuraja viitorii deponenți să opteze, cu precădere, pentru depunerile la termen pentru cel puțin 6 luni, pentru a realiza disponibilul minimal necesar pentru acordarea creditelor, de regulă, la începuturile activității sale, pe scontul cambial. Nu întâmplător, în practica financiară a băncii a existat o corelație între volumul depunerilor și cel al creditelor cambiale, acestea din urmă, cu excepția primilor 7 ani, reprezentând în medie, până la primul război mondial, cca. 80% din volumul depozitelor bancare⁴⁰. Pentru a încuraja politica de deschidere și capitalizare prin depuneri, conducerea băncii a fixat baremul celui mai mic depozit la 50 de cruce și a acordat dobânzi în primii ani de activitate de 6-7% (mai mari decât băncile maghiare și

³³ *Ibidem*, Anexa C.

³⁴ *Ibidem*, Anexa C.

³⁵ *** *Raportul Consiliului de Administrație al către Ad. Gen. din 31 martie 1934*, Sibiu, 1934, p. 13.

³⁶ *Ibidem*, p.13

³⁷ *Monitorul Oficial*, partea a II-a, 1939, nr. 88, p. 3429.

³⁸ *** *Darea de seamă a Consiliului de Administrație al către Ad. Gen. din 18 martie 1943*, Sibiu, 1943, p. 13.

³⁹ *Darea de seamă a Consiliului de Administrație al către Ad. Gen. din 20 martie 1947*, Sibiu, 1947, p. 13.

⁴⁰ Mihai D. Drecin, *op.cit.*, Anexa B.

săsești). Ulterior, spre sfârșitul secolului al XIX-lea, când portofoliul acestora s-a ameliorat și lichiditățile pe piața financiară au fost mai mari, acestea vor oscila între 4,5 și 5%. Această politică economică își va arăta roadele după 3-4 ani de la activarea băncii, când se vor înregistra afluxuri notabile de depozite bancare sub raport numeric, dar mai ales valoric.

Semnificativă este atragerea a numeroși deponenți de condiție materială relativ modestă, care și-au depus, frecvent, micile lor economii, reprezentând numeric marea majoritate a depozitelor, dar valoric, deponenții cu resurse financiare lichide sunt proprietarii mijlocii și mari, care contribuie esențial la creșterea portofoliului depunerilor⁴¹.

Deși creșterea valorilor portofoliului depunerilor este sesizabilă, după primii 3 ani de activitate a băncii, datorită sporirii încrederii clientelei sale în capacitatea financiară a „Albinei”, echilibrarea volumului valoric al acesteia cu portofoliul cambial se realizează doar din anul 1879, când se înregistrează la depuneri 593.293 florini, iar la creditele cambiale 574.210,73 florini⁴², impunând până la acea dată accesarea unor credite de reescont în valori apreciabile de la alte bănci mari din monarhie, față de perioada ulterioară, când abundența depunerilor și de numerar pe piața financiară determină o sporire ascendentă a volumului acestora până în 1891. Între anii 1892-1894, în anul 1899 și apoi în perioada anilor 1912-1914, ca urmare a unor perturbații economico-financiare sau a unor calamități naturale (cele mai acute fiind înregistrate în timpul crizei financiare din anii 1911-1913), volumul depunerilor a înregistrat reculuri valorice, e adevărat nu semnificative, ca de altfel și al creditărilor, manifestate fie prin prudența clientelei de a-și augmenta depozitele, fie chiar prin retragerea unora dintre ele. Astfel, volumul valoric maxim al depunerilor până la primul război mondial este atins în anul 1911 la peste 21,8 milioane koroane, el fiind depășit începând cu anul 1915, pentru a se dubla aproape, în 1918 (46.407.739,39 K)⁴³ și a crește spectaculos în anul următor, la cca. 97,18 milioane koroane⁴⁴, ca urmare a creșterii masei monetare prin emisiunile repetate și neacoperite ale Băncii Austro-Ungare, reflectate în sumele tot mai mari de numerar pe care le posedă clientela proprie, dar și ale băncilor mijlocii și mici care fie își lichidează reesconturile luate de la „Albina”, fie, în multe cazuri, își transferă disponibilul lichidităților ce nu reușesc să le plaseze în zonele lor de activitate, tot

⁴¹ Vasile Dobrescu, *Sistemul de credit românesc din Transilvania 1872-1918*, Târgu Mureș, Editura Universității „Petru Maior”, 1999, pp. 69-70.

⁴² Mihai D. Drecin, *op.cit.*, Anexa B.

⁴³ *Ibidem*, Anexa B.

⁴⁴ *** *Raportul Consiliului de Administrație al ... către Adunarea generală din 26 iunie 1920*, Sibiu, 1920, p. 9.

în conturile „Albinei”⁴⁵. Același fenomen se manifestă și în timpul celui de-al doilea război mondial și în anii postbelici din aceleași motive (inflație accelerată, masa monetară supraabundentă), când după o perioadă de rețineri ale deponenților (până în 1941 volumul depunerilor era de numai 478,8 milioane lei)⁴⁶, portofoliul depunerilor să crească exploziv pentru a atinge în anul 1946 peste 10,37 miliarde de lei⁴⁷. Există totuși o deosebire esențială între cele două perioade marcate de conflicte militare sub raportul evaluării capacității de finanțare a creditelor solicitate de către debitori la banca „Albina”, întrucât în anii 1916-1918 portofoliile depunerilor și cel al scrisurilor financiare aflate în circulație oricând lombardabile asigurau și chiar depășeau volumul tuturor creditelor angajate în acei ani, mai mult, existau disponibilități lichide de creditare. În plus, își lichidase creditele de reescont până în 1918. În schimb, pentru susținerea creditelor solicitate, în perioada anilor 1945-1946 „Albina” angajează sume din ce în ce mai mari de credite de reescont de la B.N.R., este adevărat pe scontul creditelor cambiale, dar la un volum de aproape trei ori mai mare decât al depunerilor, adică la peste 27,5 miliarde lei⁴⁸ în 1946.

După reforma monetară din 1920, care practic înjumătățește valoric toate portofoliile băncii „Albina”, ca și a altor bănci transilvănene, portofoliul depunerilor cunoaște o creștere substanțială până în 1930 inclusiv, când strângea cca. 1,363 miliarde lei⁴⁹. Dacă în prima parte a anului 1931 se opina că există o abundență de numerar, ulterior conducerea băncii constată o adevărată „panică între deponenți” care-și retrag, din luna octombrie, masiv depozitele⁵⁰. Trendul descendent al depunerilor continuă și în anii următori, în ciuda măsurilor de a opri fenomenul retragerilor prin stabilirea unor baremuri ce limitau solicitările în cauză pentru sume mai mari de 100.000 lei, acestea plătindu-se doar lunar și în proporții de câte 10% din valoarea depozitului inițial⁵¹. Astfel că până în anul 1935 portofoliul depunerilor scade dramatic, ajungând la doar

⁴⁵ *** Abundența de numerar îi va permite „Albinei” să crediteze activitățile Consiliului Dirigent încă de la înființarea sa. Un prim credit de 5 milioane de koroane cu 5% dobândă îi este deschis acestuia încă din decembrie 1918.

⁴⁶ *** *Darea de seamă a Consiliului de Administrație al... către Ad. gen. din 24 martie 1942*, Sibiu, 1942, p. 18.

⁴⁷ *** *Darea de seamă a Consiliului de Administrație al ... către Ad. gen. din 20 martie 1947*, Sibiu, 1947, p. 13.

⁴⁸ *Ibidem*, p. 13.

⁴⁹ *** *Raportul Consiliului de Administrație al ... către Adunarea generală din 31 martie 1934*, Sibiu, 1934, p. 12.

⁵⁰ *** *Raportul Consiliului de Administrație al... către Adunarea generală din 31 martie 1932*, Sibiu, 1932, p. 3.

⁵¹ *** *Raportul Consiliului de Administrație al ... către Adunarea generală extraordinară din 12 martie 1932*, Sibiu, 1932, p. 14.

466.409.233 lei⁵². În anii următori se sesizează creșteri nesemnificative, deoarece încă, în anul 1942, volumul depunerilor se ridica doar la cca. 642,6 milioane lei⁵³ pentru a sporii apoi sub raport valoric nominal în urma creșterii nesănătoase a masei monetare, mai ales spre sfârșitul celui de al doilea război mondial, ajungând, în 1946 la peste 10,3 miliarde de lei⁵⁴.

Scrisurile funciare. În vederea găsirii unor surse financiare suplimentare și cât mai stabile pentru extinderea și acoperirea creditelor pe termene mai îndelungate, banca „Albina” va emite, din anul 1880 sesiuni funciare (efecte de valoare de 500 respectiv 1000 de florini, fiecare, apoi din 1894 în cupoane de 500, 1000 și 2000 de koroane) ce erau garantate de volumul portofoliului de împrumuturi ipotecare, operațiune activată în baza legi din 1876, ce prevedea constituirea unui fond de garanții a acestora, de 200.000 de florini⁵⁵. Băncile emitente de asemenea efecte garantau deținătorilor capitalul și dobânda anuală până la retragerea acestora de pe piața financiară care se efectua prin tragerea la sorți.

Scrisurile funciare ale „Albinei” emise din 1880 – până în 1887, erau purtătoare de dobânzi de 6%, apoi de 5% până în 1914, cu excepția intervalului 1905-1907, când dobânda a scăzut la 4,5%, au fost deosebit de apreciate la bursele de valori din imperiul austro-ungar, cursul lor depășind, după 1883, valoarea lor nominală⁵⁶. Mai mult, au fost admise la lombardul Băncii Austro-Ungare sau drept garanții de către diferiții furnizori ai statului⁵⁷. Prin emiterea de scrisuri funciare banca va reuși să-și asigure sursele de finanțare proprii pe termen lung, atât de necesare acoperirii creditelor ipotecare al căror volum va cunoaște o creștere apreciabilă după anul 1885. De altfel, specialiștii au remarcat că a existat o strânsă corelație între volumele scrisurilor funciare și cel al portofoliului ipotecar. Astfel, dacă în anul 1885 volumul scrisurilor funciare era de 972.100 florini⁵⁸, cel al creditelor ipotecare era cu puțin peste 1,1 milioane florini. În anul 1900, la aceleași portofolii se înscriau valori de 4,83 milioane koroane⁵⁹, respectiv 5,14 milioane koroane, pentru ca în anul 1912 celor 11,23 milioane koroane de scrisuri funciare⁶⁰ să le

⁵² *** *Darea de seamă a Consiliului de Administrație al ... către Ad. gen. din 28 martie 1936*, Sibiu, 1936, p. 8.

⁵³ *** *Darea de seamă a Consiliului de Administrație al ... către Ad. gen. din 18 martie 1943*, Sibiu, 1943, p. 13.

⁵⁴ *** *Darea de seamă a Consiliului de Administrație al către Ad. Gen. din 20 martie 1947*, Sibiu, 1947, p. 13.

⁵⁵ Mihai D. Drecin, *op.cit.*, p. 69.

⁵⁶ Nicolae N. Petra, *op.cit.*, p. 70.

⁵⁷ *Ibidem*, p. 71.

⁵⁸ Mihai D. Drecin, *op.cit.*, Anexa B.

⁵⁹ *Ibidem*, Anexa B.

⁶⁰ *Ibidem*, Anexa B.

revină credite ipotecare de 13,37 milioane koroane. Amintim că banca „Albina” a fost unica bancă românească care a primit dreptul de scrisuri funciare, precizăm că o parte din volumul lor a acoperit, parțial, creditele ipotecare cedate acesteia de către unele dintre băncile românești.

Evoluția portofoliului scrisurilor funciare a fost continuu ascendentă până în anul 1913, când a înregistrat un maxim valoric de 11,28 milioane koroane⁶¹, după care se înregistrează o scădere a volumului lor de aproape 50% în anii primului război mondial (în 1918 valorarea lor era de 5,81 milioane de koroane)⁶² pentru ca în următorii 6 ani postbelici, conducerea băncii să le retragă treptat din circulație. Operațiunea a corespuns cu reducerea creditelor ipotecare și cu schimbarea politicii băncii spre operațiunile financiare mobile. Valoarea scrisurilor funciare din ultimul an al prezenței lor în portofoliile băncii „Albina” (1924) era de 1 milion de lei și mai susținea credite ipotecare de 1,21 milioane de lei⁶³, acestea din urmă, reducându-se drastic pentru a dispărea complet din operațiunile financiare ale instituției de credit în anul 1928.

Scrisurile funciare au avut un rol însemnat în politica financiară a băncii „Albina” până în 1914, în sensul susținerii creditelor ipotecare fără riscuri, la un nivel apreciabil față de celelalte bănci românești care au practicat împrumuturi pe termen lung. Nu întâmplător „Albina” deținea, în anul 1900, un procent de 38% din volumul total al creditelor ipotecare al tuturor băncilor românești transilvănene. Și în anii următori procentele deținute de banca „Albina” la creditele ipotecare rămân ridicate de 31% în 1910 și de 28% în anul 1914⁶⁴. În același timp, banca „Albina” reușea, în baza valorilor scrisurilor funciare să susțină „parțial” creditele ipotecare ale celorlalte bănci românești prin procedeul reescontării unor credite de asemenea factură. Astfel, împrumuturile ipotecare cedate „Albinei” de către celelalte bănci naționale reprezentau în 1910 procentual, 21% din valoarea creditelor ipotecare ale „Albinei” iar în 1914, se evaluau la 17%⁶⁵. În cifre absolute, această situație pentru anul 1914 arăta că din volumul creditelor ipotecare ale „Albinei” de 12,51 milioane de koroane, 5,22 milioane koroane erau împrumuturile ipotecare cedate acesteia de alte bănci românești⁶⁶.

Creditele de reescont au fost angajate imediat după înființare, până în anii 1880-1882, pentru afacerile proprii, în idea

⁶¹ Nicolae N. Petra, *op.cit.*, p. 71.

⁶² Mihai D. Drecin, *op.cit.*, Anexa B.

⁶³ *** *Raportul Consiliului de Administrație al către Ad. Gen. din 31 martie 1934*, Sibiu, 1934, p. 12.

⁶⁴ Nicolae N. Petra, *op.cit.*, p. 69.

⁶⁵ *Ibidem*, p. 69.

⁶⁶ *Ibidem*, p. 69.

suplimentării lichidităților sale, pentru a face față cererilor masive de creditare, mai întâi de la „Banca comercială ungară din Pesta” și de la „Prima bancă transilvană din Brașov” cu dobânzi de 6,5-7,5%. Ulterior, pe măsura consolidării sale, va reuși să realizeze aceste credite de la marile bănci comerciale din Viena și Budapesta și de la Banca Austro-Ungariei cu dobândă de 4,5-5,5%. După anul 1885, când sursele financiare proprii au crescut și când se declanșează procesul înființării de instituții de credit românești în diferite zone ale Transilvaniei, banca „Albina” va oferi sprijinul său, inițial prin subscrierea de acțiuni, dar la cererea acestora, prin însemnate credite de reescont, operațiunile de acest gen, înscriindu-se astfel la activele băncii. Zeci și zeci de bănci și cooperative de credit naționale, dar uneori și maghiare, săsești și slovace vor beneficia de credite de reescont până la 1900 cu dobânzi de 6-8%, apoi mai reduse chiar cu 5-6%, cu excepția perioadei de criză financiară dintre 1911-1913, când etalonul a fost ridicat la 9%⁶⁷. În 1912, când Banca Austro-Ungară și marile bănci comerciale și-au sistat reesconturile pentru băncile românești, conducerea băncii „Albina” a reușit să obțină un credit de la „Banca Agricolă” din România, cu sprijinul direct al B.N.R. de 4 milioane de lei⁶⁸, cu o dobândă de 6% salvând de la faliment sau de la o reducere drastică a afacerilor majorității băncilor românești transilvănene, rambursarea acestuia efectuându-se complet de abia după 1918. Acordarea creditelor de reescont de către banca „Albina” s-a realizat în funcție de capacitatea economică a băncilor solicitante, după 1900 stabilindu-le anumite plafoane, de regulă pentru băncile mici și mijlocii între 2.000 până la 100.000 de koroane, iar pentru băncile mari reesconturile s-au dat între 400.000 – 500.000 de koroane⁶⁹. Reesconturi au fost angajate și de către un număr restrâns de bănci mari sau mijlocii românești pe cont propriu de la băncile maghiare, săsești sau cehe, dar cele mai numeroase și în volum valoric mare au fost luate tot de la banca „Albina” care numai în 1914 angajase la rândul său de pe piața financiară din monarhie, cu precădere pentru băncile naționale, reesconturi de peste 7,9 milioane koroane⁷⁰, marea lor majoritate replasate băncilor naționale care încă mai resimțeau efectele crizei financiare anterioare. În anii războiului mondial reesconturile acordate de „Albina” se reduc deoarece în ansamblu afacerile bancare scad, iar numerarul portofoliului depunerilor sporește la toate instituțiile de credit, încât unele dintre ele reușesc să-și lichideze reesconturile primite, solicitând în plus „Albinei” să le preia o parte din lichiditățile excedentare. Aceste noi

⁶⁷ Mihai D. Drecin, *op.cit.*, p. 121.

⁶⁸ *Ibidem*, p. 206.

⁶⁹ *Ibidem*, p. 122.

⁷⁰ *Ibidem*, p. 122.

depozite lichide pe care le înregistra „Albina”, dar și cele provenite de la alte bănci naționale au fost în majoritate plasate pentru achiziționarea de efecte publice masiv în perioada anilor de război.

După război, banca „Albina” va reesconta pentru nevoile proprii credite de la B.N.R. și va credita în mai mică măsură o parte din băncile românești ardelenne mijlocii sau mici, dar sub forma creditelor în cont-curent. În anii crizei economice și în cei următori banca „Albina” va accesa, cu precădere, dar nu exclusiv, pentru nevoile proprii, reesconturi de la B.N.R. în volum apreciabil față de valoarea activelor sale. În 1933 avea reesconturi de peste 371 milioane lei la un activ de cca 1.320 miliarde de lei⁷¹, iar în 1934 de 362,7 milioane, la un activ mai redus, ce depășea cu puțin 1 miliard de lei⁷². Reesconturile scad treptat, ulterior, până în 1942 când se angajează, de la B.N.R., o sumă de cca. 207 milioane lei⁷³, dar la un activ de 2,1 miliarde lei. În schimb, odată cu creșterea inflației, către sfârșitul războiului și în anii următori, „Albina” va face apel la credite de reescont din ce în ce mai mari, ajungând în 1946 la peste 27,5 miliarde de lei, angajând astfel, mai bine de jumătate din activele sale, apreciate la cca. 47,1 miliarde de lei⁷⁴.

Dobânzile percepute pentru creditele acordate de către banca „Albina” au fost în primii 8-10 ani la un nivel relativ moderat, oscilând de regulă pentru toate creditele între 8-10%, în afara cheltuielilor de intabulări de proviziuni sau de birou care erau relativ modice și erau suportate de către debitori. După 1880 sursele financiare au sporit și datorită emiterii scrisurilor funciare, dobânzile au scăzut oscilând în funcție și de conjunctura generală a pieței financiare între 6-7% cu mici excepții până la sfârșitul primului război mondial. Ulterior, după 1919, pe fondul devalorizării monetare și a inflației, dobânzile au început să crească aproape anual, de la 10% spre 18-20% în anii 1924-1928, la care se adăugau unele comisioane de până la 4%, în ritmul pe care l-au înregistrat și celelalte bănci mari comerciale din România. Dobânzile la băncile mijlocii și mici erau și mai mari, ajungând la 27-30%. Sporirea ratei dobânzilor în această perioadă, justificată prin creșterea inflației și deprecierea monedei de către conducătorii băncilor – deși rata scontului B.N.R. a fost menținută la 6% - inclusiv de cei ai băncii „Albina”, care menționau că practică etalonul cel mai redus al dobânzii, a avut efecte negative asupra debitorilor mici și mijlocii agricoli, ce își achitau, de regulă, dobânzile

⁷¹ *** *Raportul Consiliului de Administrație al...către Ad gen. extraordinară din 31 martie 1934*, Sibiu, 1934, p.10.

⁷² Monitorul oficial nr. 101 din 4 mai 1935, p. 38.

⁷³ *** *Darea de seamă a Consiliului de Administrație al ... către Ad. gen. din 18 martie 1943*, Sibiu, 1943, p. 13.

⁷⁴ *** *Darea de seamă a Consiliului de Administrație al ... către Ad. gen. din 20 martie 1947*, Sibiu, 1947, p. 13.

și în mică măsură ratele creditelor avansate. Au avut avantaje în schimb acționarii care primeau dividende de 16-18%. La cererea B.N.R. băncile încearcă să-și reducă dobânzile și „Albina” treptat, mai întâi la 12-14%, apoi în jur de 10-11% în anii 1932-1933, iar din 1934 la 9,5% pentru a le scădea în 1939 la 7,5%⁷⁵. Ulterior dobânzile cresc foarte moderat până în 1944, dată, de la care sporesc în funcție de devalorizarea galopantă a monedei naționale și creșterea masei monetare.

Trecând în revistă evoluția principalelor forme de creditare concepute de către conducerea băncii „Albina” pe parcursul a 75 de ani de rodnică și intensă activitate, remarcăm că acestea au fost definite în funcție de propriile capacități economico-financiare, exprimând interesele economice ale clientelei sale, grupată majoritar în mediul rural, în prima fază de dezvoltare, fără a neglija clientela din mediul urban, care își sporește rândurile și volumul creditelor treptat în perioada interbelică. În același timp, politicile sale economice cât și tipurile de creditare au ținut cont de conjuncturile economico-financiare, unele dintre ele afectând defavorabil atât capacitățile financiare ale băncii, cât și pe cele ale debitorilor săi, așa cum se va întâmpla în anii crizei economice.

Funcționalitatea financiar-economică a băncii „Albina” a fost îndeplinită de calitatea managerială a conducerii acesteia, cât și de pregătirea profesională și onestitatea numerosului său corp de funcționari, care au asigurat împlinirea principalelor sale obiective socio-economice prin facilitarea creditării unei mase cât mai mari de solicitanți, cu dobânzi cât mai reduse, în vederea stimulării investițiilor productive pentru sporirea capacităților lor economice, realizând un echilibru între interesele debitorilor și cele ale acționariatului, cu urmări în stabilirea unor cote moderate ale dividendelor. Apoi sunt deosebit de concludente sumele acordate anual, cu excepția anilor 1932-1934, de către banca „Albina” scopurilor culturale și de binefacere din profitul net al acesteia. Ele au fost destinate spre folosul învățământului și al bisericilor românești, sprijinirii activităților societăților cultural-naționale, cu precădere „Astrei”, fiind oferite și ca ajutoare unor comunități întregi încercate de calamități naturale sau de burse unor elevi și studenți etc. De la înființarea sa până în anul 1946 inclusiv, banca „Albina” a destinat acestui portofoliu sume financiare însemnate. Astfel s-au acordat valori totale între anii: 1872-1899 de 90.261 florini (180.322,52 koroane sau lei aur); 1900-1919 suplimentar 233.325,42 koroane iar între 1920-1946 încă 33.317.906 lei. La aceste sume se adăugau fondurile culturale ale fundațiilor „Partenie Cosma” și

⁷⁵ Nicolae N. Petra, *op. cit.*, p. 125; Virgil Madgearu, *Evoluția economiei românești după războiul mondial*, ediție reeditată, București, Editura Științifică, 1995, pp. 259-260.

„Visarion Roman”, în valoare de peste 12,5 milioane lei⁷⁶. După alte surse credibile, care au luat în calcul suplimentările de donații și ajutoare, ascunse autorităților austro-ungare în raportările bilanțiere oficiale, reiese că până în 1918 s-au acordat fonduri mult mai mari care se ridicau la 684.540,27 koroane⁷⁷.

*

* *

Din prezentarea și analiza formelor și volumului operațiunilor bancare ale „Albinei” reiese că banca a practicat și adoptat un sistem de creditare flexibil și diversificat, conducerea acesteia dovedind un înalt grad de receptivitate pentru satisfacerea intereselor clientelei sale debitoare, cât și o politică echilibrată și prudentă menită să evite posibilele fluctuații ale pieței financiare, manifestate nu rareori intempestiv, pe parcursul celor 75 de ani de existență.

Evoluția financiar-bancară a băncii „Albina” a înregistrat etape distincte, marcate de conjuncturi propice sau de reculuri economice provocate de crize financiare ori de evenimente politico-militare de anvergură internațională. Astfel, după inerentele dificultăți ale începuturilor activității sale, la care s-au adăugat eșecurile operațiunii de înființare a reuniunilor de credit, „Albina” a cunoscut, cu mici variații, un ritm de dezvoltare ascendentă, depășind cu bine criza financiară din anii 1911-1913. Anii primului război mondial i-au influențat însă negativ volumul operațiunilor financiare la nivelul statisticii nominale, cât mai ales volumul valorilor financiare reale.

În anii interbelici, până în 1930, confruntată cu concurența marilor bănci din fostul regat al României, „Albina” a reușit să-și refacă treptat capacitățile economico-financiare, adoptând politici noi de creditare adecvate cursului general al pieții bancare, impunându-se printre băncile cu capital național românesc reprezentative ale României. Criza economică, receptată cu acuitate în domeniul financiar, începând cu anul 1931, i-a afectat serios capacitatea economică pentru o perioadă de timp destul de mare, datorită plasamentelor sale anterioare, majoritare din domeniul agrar. Legile conversiunii datoriilor debitorilor funciari au pus sub incidența lor aproape jumătate din activele sale. La această situație s-a adăugat prelungirea efectelor crizei în agricultură, reflectate îndeosebi prin decalajul prețurilor produselor agricole în raport cu perioada de până la 1929, cu urmări în menținerea debilității economice a proprietarilor funciari mici și mijlocii din care își recruta, până la criză, o parte însemnată din clientela de debitare. Consecințele imediate s-au

⁷⁶ *** *Darea de seamă a Consiliului de Administrație al ... către Ad. gen. din 20 martie 1947*, Sibiu, 1947, p. 19.

⁷⁷ Mihai D. Drecin, *op.cit.*, p. 163.

reflectat în scăderea drastică a volumului operațiunilor financiare între anii 1932-1935, în pierderea rezervelor speciale și diminuarea rezervelor generale, însă banca „Albina” și-a menținut însemnătatea în creditul comercial, în sensul că va figura în continuare printre cele 19 mari bănci⁷⁸ și printre cele 8 mari bănci cu capital românesc⁷⁹, chiar și după clasificările Legii bancare din 1934. Anii celui de-al doilea război mondial, dar și cei următori, cu evidente consecințe negative asupra sistemului financiar-bancar, au afectat și situația economică a băncii „Albina”. La acestea s-a adăugat și situația specială a filialelor sale din Cluj și Tîrgu-Mureș, aflate din august 1940 până în octombrie 1944 în Ardealul de nord cedat Ungariei hortyste și afectate de politica ostilă promovată de acest stat. Apoi banca „Albina”, ca și celelalte bănci din România, a suferit consecințele economiei de război, ce a implicat sporirea inflației și deprecierea repetată și masivă a monedei naționale, fenomene care devin pregnante în sensul că s-au amplificat exponențial de la sfârșitul anului 1944.

În această conjunctură asistăm la creșterea volumului nominal al creditelor mai întâi moderat, apoi galopant, înregistrându-se serioase dezechilibre între fondurile proprii de finanțare (capital social, rezerve, inclusiv depuneri) și plasamentele efectuate în marea lor majoritate în baza creditelor de reescont de la B.N.R. Situația financiară a „Albinei”, după 1944, în ciuda creșterii explozive a volumului activelor sale și chiar a obținerii unor profituri ponderate, este una din cele mai critice din întreaga sa istorie. Măsurile economice ale guvernelor României din decembrie 1946 și din august 1947, prin etatizarea B.N.R., respectiv reforma monetară, și apoi prin adoptarea actului naționalizărilor din iunie 1948 vor însemna, mai întâi, reducerea afacerilor sale bancare și apoi sistarea activității sale, păstrând însă peste timp, în memoria generațiilor și în istoria instituțiilor financiare românești, imaginea unei instituții bancare de mare performanță economică și morală, dominantă, în spațiul Transilvaniei de până la 1918, cu influență semnificativă în viața socio-economică a României interbelice.

⁷⁸ Virgil Madgearu, *op.cit.*, p. 244; Costin C. Kirițescu, *Sistemul bănesc al leului și precursorii lui*, ediția II, vol. II, București, Editura Enciclopedică, 1997, p. 441.

⁷⁹ Victor Axenciuc, *Evoluția economică a României. Cercetări statistico-istorice 1859-1947*, vol. III, *Monedă-Credit-Comerț-Finanțe publice*, București, Editura Academiei Române, 2000, p. 99. După clasificările autorului marile bănci ar fi cele cu capitaluri sociale de peste 100 de milioane, chiar și așa banca „Albina”, cu un capital de 100 de milioane, din 1929 s-ar fi înscris în rândul marilor bănci sau ar fi fost la limită dintre acestea și cele mijlocii.

Anexa A
Active
Operațiunile financiare ale Băncii Albina 1872 – 1946 (sinteză selectivă)

Anul	Total active	Credite cambiale (escont) și personale	Credite ipotecare	Credite cambiale (escont) cu acoperire ipotecară	Credite în cont curent	Credite pe efecte
	florini	florini	florini	florini	florini	florini
1872	383.800,97	48.206,12	-	150.941,50	-	2.537,54
1882	cca. 2,5 milioane	751.192,17	753.332	-	2.080	23.803
1892	8.084.900	4.210.912,98	1.470.386,88	517.526	187.763,99	80.687,53
	koroane	koroane	koroane	koroane	koroane	koroane
1902	22.069.400,92	9.742.494,55	5.299.963	1.960.421,50	1.008.948	114.943
1912	57.329.278	20.352.448,47	13.375.139,40	9.097.754,82	7.152.139,23	41.967,50
1914	54.074.367	20.896.701,75	12.519.906,22	9.624.534,13	4.852.240,71	43.107,50
1919	cca. 250.000.000	4.549.508,88	6.402.292,65	5.872.372	186.697.184	17.844,50
	lei	lei	lei	lei	lei	lei
1925	cca. 650.000.000	172.579.827	343.752,98	94.603.604	286.019.487	39.640,50
1930	1.732.439.742	369.440.585	-	553.016.162	501.178.210	451.882
1933	1.320.653.388	288.385.457	-	489.498.379	411.273.245	39.016
	-	Scont	Debitorii	Debitori în conversiune	Credite pe termen lung	Efecte și acțiuni proprii
1934	1.083.169.498	123.448.665	243.173.034	583.023.489	18.128.188	44.233.899
1938	926.825.602	221.217.795	181.219.229	212.593.968	13.321.203	52.986.615
1942	2.130.122.492	493.066.844	919.620.406	101.721.228	-	87.219.912
1946	47.113.617.235	11.941.132.262	22.548.810.643	-	-	305.388.386

Sursele documentare care au oferit datele de mai sus provin de la: Mihai D. Drecin, *op.cit.*, Anexa B; Nicolae N. Petra, *op.cit.*; *Anuarele băncilor române 1899-1917*, Sibiu, 1900-1918; *Rapoartele și Dările de seamă* ale Consiliului de Administrație al băncii „Albina” pentru anii 1919-1946, păstrate la Arhivele Naționale, Serviciul Județean Sibiu.

Anexa B

PASIVE

Operațiunile financiare ale băncii „Albina” 1872 – 1946 (sinteză selectivă)

An ul	Capitalul social	Fond general de rezervă	Fond special de rezervă (creanțe dubioase)	Depuneri	Reescont	Beneficiu net
	florini	florini	florini	florini	florini	florini
187 2	300.000 din care vărsați 145.629	4.264,20	-	26.173,37	12.994 (creditori)	8.601,40
188 2	300.000	33.323,5 0	-	1.176.660,6 5	-	40.414,7 5
189 2	300.000 în 1895 600.000	100.000	116.687	4.867.975	552.464	86.487
	koroane	koroane	koroane	koroane	koroane	koroane
190 2	1.200.00 0	600.000	137.766	11.525.646, 46	4.871.897	402.631
191 2	6.000.00 0	1.430.00 0	24.451	23.174.692, 5	17.690.313	815.480
191 4	8.000.00 0	1.660.00 0	-	22.489.462, 4	18.882.694	899.315
191 9	20.000.0 00	10.560.0 00	437.727	97.181.770, 82	cca. 170 milioane k	2.059.02 1
	lei	lei	lei	lei	lei	lei
192 5	50.000.0 00	14.780.0 00	10.168.6 43	381.038.92 5,72	cca. 65 milioane lei	20.635.1 42
193 0	100.000. 000	47.926.3 45	32.000.0 00	1.363.805.9 34	5.523.500	38.251.1 01
193 3	100.000. 000	54.571.0 53	28.000.0 00	746.376.00 1	371.703.74 5	5.177.04 5
193 4	100.000. 000	10.511.9 08	-	477.810.40 1	362.722.67 9	5.259.48 7
193 8	100.000. 000	16.758.0 28	28.885.4 93	429.224.41 5	180.701.81 1	13.997.8 08
194 2	150.000. 000	24.000.0 00	37.679.3 50	642.608.41 8	207.002.30 0	27.017.1 07
194 6	500.000. 000	100.999. 500	245.000. 000	10.377.062. 501	27.501.285. 000	234.195. 762

Sursele documentare care au oferit datele de mai sus provin de la : Mihai D. Drecin, *op.cit.*, Anexele B și C, Nicolae N. Petra, *op.cit.* p. 21, 35 și Anexa D, p. 209; *Anuarele băncilor române 1899-1917*, Sibiu, 1900-1918, *Rapoartele și Dările de seamă* ale Consiliului de Administrație ale băncii „Albina” din anii 1919-1946.